

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

2009. FEBRUÁR 25–26-I, 451. PLENÁRIS ÜLÉS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Európai társadalmi szolgálat (feltáró vélemény)

(2009/C 218/01)

2008. július 3-i levelében Franciaország külpolitikáért és európai ügyekért felelős minisztere az Európai Unió francia elnökségének keretében arra kérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy készítsen feltáró véleményt a következő tárgyban:

„Európai társadalmi szolgálat”.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2009. február 4-én elfogadta véleményét. (Előadó: Thomas JANSON, társelőadó: Ionuț SIBIAN.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 131 szavazattal 7 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és következtetések

1.1 Az EGSZB határozottan üdvözi a francia elnökség kezdeményezését. Utalni szeretne egyben a fiatal önkéntesek Európai Unión belüli mobilitásáról szóló, 2008. november 20-i tanácsi ajánlásokra⁽¹⁾. Mivel azonban a fiatalok számos különféle rendszerben vállalhatnak aktív polgári szerepet, a kérdést úgy lehet a legjobban megközelíteni, ha az európai kezdeményezést olyan keretre alapozzuk, amelyet a következők jellemeznek:

- mindenki számára nyitott, nem fizetett, önként vállalt, nevelő jellegű (a nem formális tanulás típusába sorolható) és hozzáadott társadalmi értékkel rendelkező önkéntes tevékenységek közötti együttműködés,
- világos célokkal, tartalommal, feladatkörrel, felépítéssel és kerettel rendelkező, továbbá megfelelő támogatást, valamint jogi és szociális védelmet élvező, határozott idejű tevékenység,
- európai és transznacionális összefüggésben működik.

1.2 A társadalomban és ezen belül a transznacionális csere-programokban való aktív részvétel igen jó hatással van a személyes fejlődésre – különösen a fiatalok esetében –, de az európai szervezett civil társadalom kialakulására is. Az önkénteseknek

páratlan lehetőséget nyújt a formális és informális tanulásra, valamint különféle szociális és nyelvi kompetenciák megszerzésére, ezáltal pedig fogékonyvá teheti őket az európai polgári szerepvállalás iránt, és erősítheti bennük azt a szándékot, hogy a későbbiekben is megőrizzék ezt az elkötelezettséget. Más – köztük idősebb – korcsoportoknak a programokba történő bevonása lehetővé tenné e személyek élettapasztalatainak felhasználását. Ez egészségükre és életminőségükre is kedvezően hat. A különféle korosztályok együtt végzett önkéntes tevékenysége a nemzedékek közötti megértést is elősegítheti.

1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Uniónak ambiciózus célokat kellene kitűznie arra nézve, hogy a polgárok szélesebb körben vegyenek részt a civil társadalomban. Első lépésként át kellene ültetni a gyakorlatba az EGSZB korábbi véleményében⁽²⁾ megfogalmazott ajánlásokat.

1.4 Ezért az EGSZB örömmel venné, ha a tagállamok együttműködést indítanának az önkéntes tevékenységek szervezői között, aminek révén az önkéntes tevékenységek már meglévő típusai transznacionális dimenzióval bővülnének.

⁽¹⁾ 14825/08, JEUN 101.

⁽²⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: Az önkéntesség szerepe az európai társadalomban és kihatásai, előadó: Koller Erika, HL C 325., 2006.12.30.

1.5 Az Európai Unió támogathatna egy olyan európai polgári kezdeményezést ⁽¹⁾, amely – a fiatalok jelenlegi előtérbe helyezésén túlmutatva – összefogja a csereprogramokkal kapcsolatos politikákat és tevékenységeket. A célok között szerepelhetne az európai integráció elősegítése. Az EGSZB szerint magától értetődik, hogy az Európai Uniónak több pénzügyi forrást kellene az ilyen programok rendelkezésére bocsátania. Először is lehetővé kellene tennie a csereprogramokban részt vevő fiatalok jelenlegi számának megduplázását, valamint a más korcsoportba tartozó személyek jelentősen nagyobb arányú részvételét.

1.6 Az EGSZB szerint a programoknak nagyobb mértékben kell a hátrányos helyzetű – és mindenekelőtt kevesebb lehetőséggel rendelkező – fiatalokra irányulni.

1.7 Alapvetően fontos, hogy a már meglévő nemzeti és európai programok között jobb legyen az együttműködés, továbbá csökkenjenek a technikai akadályok, valamint az egészségbiztosítási fedezettel és a balesetbiztosítással kapcsolatos problémák. Ennek érdekében az Európai Unió fontolóra vehetné egy olyan, a csereprogramokra irányuló védjegy kidolgozását, amely megfelel az uniós minőségi szabványoknak. Az önkéntes tevékenységek színvonala – a tevékenység típusától függetlenül – fontos, és a megfelelő eszközökkel biztosítandó.

1.8 Az EGSZB szerint fontos a harmadik országok részvételének támogatása, mivel ez hozzájárul az EU-nak az ezredfordulós célkitűzések érdekében végzett munkájához és a fejlesztésre és humanitárius segítségnyújtásra irányuló európai politikához.

1.9 Az EU-nak ki kell értékelnie ezt a területet azáltal, hogy ösztönzi és támogatja a kutatást, valamint egyre átfogóbb statisztikákat készít.

1.10 Meg kell válaszolni a biztosítást, egészségügyi ellátást és biztonságot érintő kérdéseket is. Gondoskodni kellene arról, hogy az önkéntesek szolgálatuk során megfelelő szociális védelemben részesüljenek, de ez nehézségekbe ütközhet, ha a transznacionálisan tevékenykedő önkéntesek szociális biztonságáról szóló rendelkezések országonként különbözőek. Ezért az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy támogassa a kérdés egységes megközelítését, a tagállamokat és az illetékes intézményeket pedig e fontos kérdések megoldására kéri.

1.11 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy ezt a területet – például egy konferencia formájában – nyomon kell követni. Ebben valamennyi érintett nemzeti szolgálatnak, továbbá az Európai Bizottságnak és az ifjúsági vagy önkéntes szolgálat területén tevékenykedő nem kormányzati szervezeteknek is részt kellene venniük annak érdekében, hogy segítsék az európai polgári kezdeményezés keretének kidolgozását.

2. Háttér

2.1 Az EGSZB határozottan üdvözli, hogy a francia elnökség feltáró vélemény kidolgozására kérte fel az európai társadalmi szolgálat tárgyában.

2.2 Mivel azonban a fiatalok számos különféle rendszerben – társadalmi szolgálat, önkéntes szolgálat vagy más részvételi lehetőségek révén – vállalhatnak aktív polgári szerepet, az európai kezdeményezést egyértelmű keret és meghatározás kell hogy jellemezze. Az EGSZB szerint a kérdést európai szinten úgy lehet a legjobban megközelíteni, ha túllépünk a hagyományos társadalmi szolgálaton, és az európai kezdeményezést olyan keretre alapozzuk, amelyet a következők jellemeznek:

- mindenki számára nyitott, nem fizetett, önként vállalt, nevelő jellegű (a nem formális tanulás típusába sorolható) és hozzáadott társadalmi értékkel rendelkező önkéntes szolgálat,
- világos célokkal, tartalommal, feladatkörrel, felépítéssel és kerettel rendelkező, továbbá megfelelő támogatást, valamint jogi és szociális védelmet élvező, határozott idejű tevékenység,
- európai és transznacionális összefüggésben működik.

2.3 Ezt lehetne európai polgári kezdeményezésnek nevezni, amely átfogja az önkéntes tevékenységek terén létező igen sok különböző hagyományt és gyakorlatot, köztük egyes tagállamokban a társadalmi szolgálatot is.

2.4 Már az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó szerződés tartalmazott rendelkezéseket a fiatal munkavállalók cseréjéről az európai népek közötti szolidaritás erősítése és elmélyítése érdekében.

2.5 Az önkéntes munkáról kidolgozott korábbi véleményében ⁽²⁾ az EGSZB több ajánlást tett, köztük a következőket:

- meg kellene hirdetni az önkéntesek évét, és közzé kellene tenni egy fehér könyvet az önkéntes tevékenységről és az aktív polgárságról Európában,
- a tagállami kormányokat arra kellene ösztönözni, hogy dolgozzanak ki önkéntes tevékenységre vonatkozó nemzeti politikát,
- a tagállamokban olyan jogi keretfeltételeket kellene kidolgozni, amelyek az egyének jogi vagy társadalmi státuszától függetlenül biztosítják az önkéntes tevékenységhez való jogot,
- európai szinten a szóban forgó terület vonatkozásában összevethető és megbízható statisztikákra van szükség,

⁽¹⁾ A „társadalmi szolgálat” kifejezés jelentése tagállamonként különböző. Az ezzel összefüggő félreértések elkerülése végett az EGSZB a véleményben a „polgári kezdeményezés” kifejezést alkalmazza.

⁽²⁾ SOC/243. Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: Az önkéntesség: szerepe az európai társadalomban és kihatásai, előadó: Koller Erika, HL C 325., 2006.12.30.

— erősíteni kellene az EU finanszírozási rendszerének, politikájának és programjainak önkéntesbarát jellegét. Ehhez az is szükséges, hogy legyen egy egész Európát átfogó infrastruktúra, mely támogatja az önkéntes tevékenységet,

— az önkéntes programokat Európa-szerte a népszerűség minden csoportja számára hozzáférhetővé kell tenni.

2.6 Az EGSZB úgy véli, hogy vannak ugyan előrelépések, de számos ajánlás és javaslat még nem vált valóra. Ezzel a véleményével az EGSZB ismét ki szeretné emelni, hogy át kell ültetni az említett korábbi vélemény ajánlásait, és hogy fokozottan ösztönözni kell az önkéntesség egyik különleges területét: az önkéntes szolgálatot.

2.7 Az EGSZB meggyőződése, hogy a civil társadalmat jobban be kell vonni Európa integrációjába. A minden korosztály számára hozzáférhető, ambiciózus európai polgári kezdeményezés elősegítheti az átlagpolgárok és az Európai Unió közötti, megrendült bizalom helyreállítását. Az emberek polgári szerepvállalásának előmozdítása hozzájárul az Európai Unió alapelvei: a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása, a férfiak és a nők közötti egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség érvényesítéséhez.

2.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy mindenkinek, de különösen a fiataloknak és/vagy a hátrányos helyzetűeknek fokozott mértékben, aktívan részt kell venniük a társadalomban annak érdekében, hogy erősödjön bennük a polgári szerepvállalás, valamint a szolidaritás iránti fogékonyság. Fokozni kell továbbá a társadalmi szolgálatok terén folytatott együttműködést a tagállamok, az Európai Bizottság és az EGSZB között.

2.9 A jelenleg hatályos Szerződésben az ifjúságpolitika és a polgári szerepvállaláson alapuló tevékenységek jogalapját a 149. és 151. cikk tartalmazza, amely cikkek kizárják a jogharmonizációt, az EU-nak lehetőséget adnak azonban a tagállamok közötti együttműködés ösztönzésére és az ifjúsági csereprogramok támogatására. A Lisszaboni Szerződés némileg bővíti az ifjúságpolitika körét, mivel kiterjed a fiatalok részvételére Európa demokratikus életében.

2.10 A Lisszaboni Szerződés a hatálybalépését követően létre fogja hozni az európai fiataloknak az Unió humanitárius segélyezési intézkedéseiben való közös részvételéhez szükséges keretet: az Európai Önkéntes Humanitárius Segélyezési Hadtestet.

2.11 Az önkéntes tevékenységgel jelenleg elsősorban az Európai Unió ifjúságpolitikája három elsőbbséget élvező irányának keretén belül folytatott nyitott koordinációs módszer foglalkozik. Ezek az irányok a következők:

— a fiatalok aktív polgári szerepvállalásának és civil társadalmi részvételének ösztönzése,

— az önkéntes tevékenységek népszerűsítése a fiatalok körében,

— a fiatalokat célzó tájékoztatás és a meglévő ifjúsági információs szolgálatok megerősítése az önkéntes tevékenységek körükben való népszerűsítésének, valamint az ifjúság jobb megértésének és megismerésének érdekében.

2.12 Több szempontból is fontos átgondolni, hogy miként lehet erősíteni Európában az aktív polgári szerepvállalást. Az Európai Unió az összes többi földrésznél nagyobb mértékben felelős az ezredfordulós célkitűzések teljesítéséért. Az EU a világon az egyik legbőkezűbb adományozó. Azáltal, hogy az uniós polgárokat bevonjuk a világ legnagyobb kihívásaival való szembenézésbe, nemcsak az egyének személyes fejlődéséhez járulunk hozzá, hanem globalizált világunkban erősítünk a kölcsönös megértést, és nélkülözhetetlen hálózatokat hoznánk létre.

2.13 A nemzeti civil szolgálatok egyes esetekben a katonai szolgálat alternatívájaként működtek. A kötelező katonai szolgálat leépítésével és azzal párhuzamosan, hogy a tagállami haderők mindinkább hivatásosak, a civil szolgálatok köre is szűkült. Ugyanakkor az ifjúsági önkéntes szolgálatok fejlődése vonzó lehetőség lehet arra, hogy a fiataloknak helyet kínáljunk a társadalomban akkor is, ha a katonai, illetve civil szolgálat gyakorisága csökken.

2.14 Az önkéntesség és az egyéb civil kezdeményezések egyre több figyelmet kapnak. A tagállamok, a csatlakozó országok és az Európai Bizottság képviselői 2004-ben az olasz elnökség meghívására Rómában találkoztak, hogy részt vegyenek a társadalmi szolgálat és az ifjúság összefüggéseiről szóló első konferencián. Az olasz konferencia elnökségi következtetéseiben többek között az alábbi ajánlások szerepelnek:

— az információk és a bevált gyakorlatok szisztematikus és rendszeres átadása, valamint fokozott együttműködés a társadalmi szolgálatok és az ifjúságpolitika között,

— a fiatalok társadalmi szolgálatokban való szélesebb körű részvétele annak érdekében, hogy erősödjön bennük a polgári szerepvállalás, valamint a szolidaritás iránti érzékenység,

— fokozott együttműködés a tagállamok, a csatlakozó országok és az Európai Bizottság között az ifjúsági társadalmi szolgálatok terén.

3. Jelenlegi csereprogramok

3.1 Európa

3.1.1 A Cselekvő ifjúság program része az Európai Önkéntes Szolgálat (*European Voluntary Service, EVS*). A 18 és 30 év közötti önkéntesek 2–12 hónapot töltenek külföldön. Specifikus képzésben vesznek részt, és tanulmányi tapasztalataik egy *Youthpass* keretében formálisan elismerésre kerülnek. 1996 és 2006 között az Európai Önkéntes Szolgálatban 30 000 önkéntes vett részt.

3.1.2 2009-től idősebbek is részt vehetnek az európai önkéntes szolgálat intézményesített formájában, mégpedig a Grundtvig-program keretében. Ez a csereprogram kezdetben csak kisleptékű lesz, említésre méltó azonban, hogy az Európai Bizottság módokat keres arra, hogy megfelelően támogassa a különböző korcsoportok által végzett önkéntes tevékenységet. Az Európai Bizottság „Európa a polgárokért” programjának intézkedései is konkrét lehetőségeket biztosítanak a különböző országokból származó és különböző korcsoportokhoz tartozó önkéntesek cseréjére.

3.1.3 A tagállamok több ezer szervezete között már régóta létezik kétoldalú együttműködés, amelynek középpontjában többek között az önkéntesek cseréje áll. Ezek a cserék decentralizált formában történnek, méretükről nincsenek adatok. Ha azonban csak a nemzetközi szinten tevékenykedő világszervezetek keretében történő cseréket tekintjük, biztosan elmondhatjuk, hogy azokban jelentős számú, elsősorban fiatal európai polgár vesz részt.

3.1.4 Az EVS bizonyos alapvető értékek és minőségi normák tiszteletben tartására épül, melyeket az EVS-Charta határoz meg. Ezek védelme és megőrzése érdekében az EVS-önkéntesek kiküldetésében vagy fogadásában, illetve az EVS-projektek koordinálásában érdekelt szervezeteket először akkreditálni kell.

3.1.5 Az európai Erasmus program mind az egyetemi hallgatók mobilitásának növelése, mind a felsőoktatási intézmények közötti együttműködés támogatása szempontjából rendkívül sikeres. Az Erasmus programban az európai egyetemek mintegy 90 %-a részt vesz, és 1987. évi elindulása óta 1,9 millió diák használta ki lehetőségeit. A program a jövőre nézve a mobilitási intézkedések további kiterjesztését tervezi, hogy 2012-re 3 millió „Erasmus-diákot” számlálhasson.

3.1.6 A Leonardo da Vinci program a szakmai alapképzésben részesülők, a munkavállalók, az önálló vállalkozói tevékenységet folytatók, valamint a szakképzés területén dolgozók mobilitását támogatja.

3.2 Tagállamok

3.2.1 Az EGSZB elismeri a tagállamokban működő társadalmi szolgálatok különféle formáit és hagyományait, ahogy a más típusú önkéntes tevékenységeket is, melyek célja az aktív polgári szerepvállalás, a szolidaritás és a társadalmi fejlődés. Kiemeli az ifjúsági vagy önkéntes munka területén tevékenykedő nem kormányzati szervezetek szerepét és hozzájárulását. Tudatában van annak is, hogy a tagállamok társadalmi szolgálattal vagy önkéntes tevékenységgel kapcsolatos programjairól kevés információ áll rendelkezésre.

3.2.2 Egyes tagállamok – például Németország, Olaszország és Franciaország – már bevezették az ifjúsági (kötelező vagy

önkéntes) társadalmi szolgálat bizonyos típusait. Néhány más országban az ilyen jellegű szolgálatok bevezetése folyamatban van vagy mérlegelés tárgyát képezi.

4. Európai polgári kezdeményezés

4.1 Jelenlegi szakpolitikai kezdeményezések

Az EGSZB üdvözli a tanácsi ajánlást, amelynek célja a fiatal önkéntesek Európán belüli mobilitásának támogatása. Örömmel veszi az önkéntes tevékenység gazdasági és társadalmi kohézióban betöltött szerepéről szóló, 2008. április 22-i európai parlamenti állásfoglalást is, amely kiemeli, hogy az önkéntes tevékenység számára forrásokat kell mozgósítani, és a programokat a fiatalokon túl más csoportok felé is meg kell nyitni.

Az EGSZB üdvözli továbbá, hogy az Európai Bizottság kéri az Amicus előkészítő intézkedés megvalósítását. Ennek célja a fiatalok társadalmi, illetve önkéntes szolgálatokban való részvétele transznacionális jellegének támogatása, egy európai keret kidolgozásának ösztönzése, valamint egy tesztelési és értékelési szakasz lehetővé tétele.

4.1.1 Ezért az EGSZB üdvözlé, ha a szóban forgó területen komoly hagyományokkal rendelkező és érdeklődő tagállamok együttműködést kezdeményeznének, amelynek révén a társadalmi/civil szolgálat már létező típusai transznacionális dimenzióval bővülnének.

4.1.2 Az EGSZB osztja azt a nézetet, hogy a különféle nemzeti rendszerek között összehangolt intézkedések hiánya és a rendelkezésre álló információk szűkössége korlátozza az EVS nyújtotta lehetőségeket, és aggodalomra ad okot. Az EGSZB örömmel veszi az arra irányuló erőfeszítéseket, hogy az EVS-t mint „márkanév” szélesebb körben elismerjék, ahogy ez az Erasmus program esetében történt.

4.2 Melyek legyenek a kitűzött célok?

4.2.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Uniónak ambiciózus célokat kellene kitűznie arra nézve, hogy a polgárok szélesebb körben vegyenek részt a civil társadalomban. Első lépésként át lehetne ültetni a gyakorlatba az EGSZB korábbi véleményében megfogalmazott ajánlásokat (lásd a 2.5. pontot).

4.2.2 Az Európai Uniónak támogatnia kellene egy olyan európai polgári kezdeményezést, amely összefogja a nemcsak a fiatalokra hangsúlyt fektető, hanem erőteljesebb európai dimenziót is biztosító csereprogramokkal kapcsolatos politikákat és tevékenységeket. A résztvevőknek a szolgálati időszakot lehetőleg nem saját hazájukban kellene eltölteniük. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Uniónak több pénzügyi forrást kellene az ilyen programok rendelkezésére bocsátania.

4.2.3 Az első szakaszban a fiatal önkéntesek csereprogramjaiban részt vevők jelenlegi számának megduplázására kellene törekedni. Ez a cél megvalósítható, ha azt nézzük, hogy az Erasmus programban ma több mint 100 000 diák, míg egyéb európai ifjúsági csereprogramokban az európai fiataloknak csak igen kis része vesz részt. Hosszú távon ezek a programok az Erasmus programra jellemző részvételi arány elérésére törekedhetnek.

4.2.4 Az EGSZB szerint több hátrányos helyzetű fiatal kell elérni. Ennek a csoportnak válna leginkább előnyére a civil társadalmi részvétel, de tagjai gyakran nem rendelkeznek a részvételhez szükséges pénzügyi eszközökkel és/vagy képesítéssel.

4.2.5 A kezdeményezésnek a fiatalokon túl más csoportokra is ki kellene terjednie. Európa öregszik, az idősök azonban tevékenyebbek, mint régen, és szívesen vállalnak láthatóbb szerepet a társadalomban. A nyugdíjasok és a hasonló csoportok bevonása a rendszerbe egyfelől elősegítené az „aktív idősödés” koncepcióját, másfelől különböző országokból származó emberek új csoportjait közelítené egymáshoz. Az idősebbek így részt vehetnének a társadalom életében, kamatoztathatnák élettapasztalatukat és továbbra is hasznosnak érezhetnék magukat. Ez egészségükre és életminőségükre is kedvezően hatna. A fiatalok és az idősök együtt végzett önkéntes tevékenysége azt is elősegítheti, hogy a két nemzedék tapasztalatokat cseréljen és jobban megértse, kölcsönösen támogassa egymást.

4.2.6 Fontos, hogy a már meglévő nemzeti és európai programok között jobb legyen az együttműködés. Így csökkennének az olyan technikai akadályok, mint például a társadalmi szolgálatban szerzett tapasztalatok és a fiatalok által szerzett képesítések kölcsönös elismerésének hiánya, illetve az egészség- és baleset-biztosítási fedezet problémái. Ennek érdekében ajánlatos, hogy az Európai Unió határozzon egy olyan, a csereprogramokra irányuló védjegyről, amely megfelel az uniós minőségi szabványoknak.

4.2.7 Napjainkban az állami támogatás nélkülözhetetlen a programok kidolgozásának ösztönzéséhez és a színvonal biztosításához. De egyetlen ország sem fedezi az önkéntes projektek valamennyi költségét. Különösen a transznacionális tevékenységekhez gyakran további, magánszektorbeli finanszírozási forrásokat kell keresni. Ezért a csereprogramok ösztönzése és az európai polgári kezdeményezés kiépítése érdekében az EU-nak lényegesen növelnie kell az önkéntes tevékenységekre, köztük csereprogramokra szánt költségvetését, fedezve többek között a koordinációs költségeket, az ösztönzőket és az országok közötti kereszttámogatásokat. Az EGSZB a tagállamokat is az ilyen tevékenységek nagyobb mértékű finanszírozására biztatja.

4.2.8 Az EGSZB szerint fontos a harmadik országok részvételének olyan módon való támogatása is, hogy az önkéntesek az EU határain kívül is szolgálhassanak, hozzájárulva ezzel az EU-nak az ezredfordulás célkitűzések érdekében végzett munká-

jához, valamint a fejlesztésre és humanitárius segítségnyújtásra irányuló európai politikához. A csereprogramok tágabb keretének és nagyobb számának támogatására irányuló kezdeményezést össze kellene hangolni a lisszaboni stratégiában előirányzott Európai Önkéntes Humanitárius Segélyezési Hadtesttel. A hadtestbe hosszú távon a fiatalokon túl más csoportokat is be kellene vonni. Ebben az összefüggésben fontos annak biztosítása, hogy az EU vízumpolitikája ne akadályozza feleslegesen az ilyen jellegű csereprogramokat.

4.2.9 Végezetül az EU-nak azáltal is ki kell emelnie és értékelnie ezt a területet, hogy ösztönzi és támogatja a kutatást, valamint egyre átfogóbb statisztikákat készít. Fontos, hogy a megfelelő intézményi keretben folyamatosan megvitassák, nyomon kövessék és figyeljék a már meglévő társadalmi szolgálatok közötti együttműködést.

4.3 Előnyök és kihívások

4.3.1 Az európai polgári kezdeményezés megerősítené az olyan univerzális és európai értékeket, mint a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok tiszteletben tartása, valamint az alapvető szabadságok és a jogállamiság. Célként kellene kitűzni továbbá a szociális, nyelvi és hálózatépítési kompetenciák, valamint az Európai Unió felépítésével és működésével kapcsolatos ismeretek fejlesztését csakúgy mint a tapasztalatgyűjtést és -cserét. A fiatalok önkéntes tevékenység melletti elkötelezettségét gyakran a tudásszerzés, illetve a saját jellemük és képességeik jobb megismerése utáni vágy támasztja alá, hozzájárulva egyben a tudásalapú társadalom követelményeinek való megfeleléshez.

4.3.2 Az EGSZB szerint különféle területeken (például társadalmi beilleszkedés, az emberek szükségletei, gyermekek és fiatalok, sport, tájékoztatás, örökségvédelem, kultúra és művészet, környezet, polgári védelem stb.) számos lehetőség van az önkéntesek transznacionális együttműködésére és cseréjére, ami erősítheti a polgári szerepvállalás európai dimenzióját.

4.3.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai polgári kezdeményezés a tagállamok, a csatlakozó országok és az Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszköz (ENPI) keretébe tartozó országok közötti együttműködést is előmozdíthatná az aktív polgári szerepvállalás és a szolidaritásra való készség vonatkozásában.

4.3.4 Az önkéntesek célirányosan gyűjthetnek fontos nem formális, a munkaerőpiacon jól használható tapasztalatokat és ismereteket, és kapcsolatrendszereket építhetnek ki, továbbá például a közönségszolgálat, a kommunikáció, a véleménynyilvánítás, a szociális kompetenciák, a szervezeti irányítás és a szakképzés területén is szerezhettek kulcskompetenciákat és ismereteket. Az önkéntes tevékenység tehát az életpálya és a szakmai pályafutás fontos részévé válhat. Biztosítani kell azonban a fiatalok önkéntes tevékenységének és nem formális tanulásának elismerését.

4.3.5 A kihívásokról sem szabad megfeledkezni. Ilyen például az önkéntesek jogi státuszának hiánya. A nemzeti keretek meghatározzák az önkéntesek és a szervezetek státuszát az országon belül és – kisebb mértékben – külföldön. Nem létezik azonban olyan nemzeti jogi keret, amely hasonló jogi státuszt biztosít például az EVS önkénteseinek.

4.3.6 Meg kell válaszolni a biztosítást, egészségügyi ellátást és biztonságot érintő kérdéseket is. Gondoskodni kellene arról, hogy az önkéntesek szolgálatuk során megfelelő szociális védelemben részesüljenek, de ez nehézségekbe ütközhet, ha a transznacionálisan tevékenykedő önkéntesek szociális biztonságáról szóló rendelkezések országonként különbözőek. Ezért az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy támogassa a kérdés egységes megközelítését, a tagállamokat és az illetékes intézményeket pedig e fontos kérdések megoldására kéri.

4.3.7 Mindent meg kell tenni a fizetett foglalkoztatás és az önkéntes szolgálat mibenlétével kapcsolatos lehetséges konfliktusok elkerülése érdekében. Ezért világosan meg kell határozni a foglalkoztatottak és az önkéntesek közötti különbségeket, valamint – szükség esetén – az önkéntesek hatáskörét. Nem az a szándék, hogy önkéntes tevékenységgel fizetett foglalkoztatást helyettesítsünk. Ezért igen fontos a szociális partnerekkel való együttműködés.

5. Az EGSZB és a szervezett civil társadalom szerepe

5.1 A szervezett civil társadalom az önkéntes tevékenység alapja. Az EVS-ben és egyéb európai programokban már most számos civilszervezet vesz részt. Az önkéntes szervezeteknek emellett továbbra is fontos szerepet kellene játszaniuk a szélesebb körű csereprogramokban is.

5.2 Tény, hogy a nonprofit és önkéntes szervezetek Európában gyakran vállalnak különféle jóléti szolgáltatásokat. Ugyanakkor a népi mozgalmakban számos esetben egyre kevesebben vesznek részt. Az európai polgári kezdeményezés elősegítheti egyfelől, hogy többen vegyenek részt a szervezett civil társadalomban, másfelől hogy a szervezeteknek jobb fejlődési lehetőségeik legyenek. A nonprofit szervezetek társadalomban betöltött szerepének és helyzetének felülvizsgálata és az erről szóló vita változást hozhat az ilyen szervezetek különleges hozzájárulását illetően, és felhívhatja a figyelmet az általuk létrehozott társadalmi többletértékre.

5.3 Az európai polgári kezdeményezés hozzájárulhat továbbá egy erősebb és élénkebb civil társadalom kialakulásához. Ebből a társadalmi tőke is profitál, ami a bizalmat, a korrupció csökkenését és az önkéntes szervezeti tagságot illeti.

5.4 A szervezetek akkreditációjának problémája és a csereprogramok színvonalának kérdése gyakran érinti a civilszervezeteket. Az EGSZB az egyes tagállamok szervezett civil társadalmát európai szintű együttműködésre biztatja annak érdekében, hogy megfogalmazzák az akkreditáció közös elveit, és további közös minőségi kritériumokat dolgozzanak ki. Ezt a munkát adott esetben az illetékes közigazgatási szervvel együttműködésben lehetne végezni.

5.5 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy ezt a területet – például egy konferencia formájában – nyomon kell követni. Ebben valamennyi érintett nemzeti szolgálatnak, továbbá az Európai Bizottságnak és az ifjúsági vagy önkéntes szolgálat területén tevékenykedő nem kormányzati szervezeteknek is részt kellene venniük annak érdekében, hogy segítsék az európai polgári kezdeményezés keretének kidolgozását.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították.

2.11. pont

„Az fiatalok önkéntes tevékenységgel jelenleg ~~elsősorban~~ az Európai Unió ifjúságpolitikája három elsőbbséget élvező irányának keretén belül folytatott nyitott koordinációs módszer ~~foglalkozási~~ prioritása. Ezek az irányok a következők:

- a fiatalok aktív polgári szerepvállalásának és civil társadalmi részvételének ösztönzése,
- az önkéntes tevékenységek népszerűsítése a fiatalok körében,
- a fiatalokat célzó tájékoztatás és a meglévő ifjúsági információs szolgálatok megerősítése az önkéntes tevékenységek körükben való népszerűsítésének, valamint az ifjúság jobb megértésének és megismerésének érdekében.”

A szavazás eredménye:

Mellette: 49 Ellene: 69 Tartózkodott: 19

4.3.7. pont

„Mindent meg kell tenni a fizetett foglalkoztatás és az önkéntes szolgálat mibenlétével kapcsolatos lehetséges konfliktusok elkerülése érdekében. Ezért világosan meg kell határozni a foglalkoztatottak és az önkéntesek közötti különbségeket, valamint – szükség esetén – az önkéntesek hatáskörét. Nem az a szándék, hogy önkéntes tevékenységgel fizetett foglalkoztatást helyettesítsünk. Ezért igen fontos az önkénteseket képviselő szervezetek és a szociális partnerekkel közötti való együttműködés.”

A szavazás eredménye:

Mellette: 48 Ellene: 77 Tartózkodott: 23
